

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АДВОКАТУРИ

Шановал Л.І.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ*

ПІДВИЩЕННЯ ВИМОГ ДО ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ АДВОКАТА

Питання про роль захисника в суді неможливо відділити від теми про стан прокуратури та судочинства в незалежній Україні. Якими б позитивними не були закони щодо поліпшення судочинства і підвищення ролі адвоката-захисника, але коли суди та судді не будуть реально відповідати тому високому рівню, до якого підняла їх Конституція України, годі чекати відчутних змін щодо ролі захисника в судовому засіданні.

У правовій державі юридична відповідальність не може носити односторонній характер. Правовій державі притаманні регульовані законом взаємовідносини з громадянами, при яких держава, її органи, установи та посадові особи відповідальні перед людиною і громадянином, вважають визнання, дотримання і захист прав і свобод, честі і гідності людини та громадянина головним обов'язком державної влади, а громадяни, в свою чергу, несуть відповідальність перед державою і забезпечують захист її інтересів.

Життя і робота в умовах правової держави неможливі без надання громадянам гарантій прав і свобод. Однією з гарантій, заходів, що забезпечують можливість використання громадянином належних йому прав і свобод, є право на їх судовий захист. Так, згідно ст. 32 Конституції України «кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації» (Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141).

Однією з встановлених законом форм судового захисту права є цивільне судочинство. Згідно ст. 1 Цивільно-процесуального кодексу України (далі ЦПК) «завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави» (Цивільно-процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року //Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/print147690813417253>).

Кожне рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Вивчення практики розгляду судами цивільних справ показує, що прийняті по них рішення в більшості випадків відповідають вимогам закону. Разом з тим, трапляються судові помилки, які не були усунені тому, що рішення не оскаржувалися сторонами або іншими особами, які беруть участь у справі, а також прокурором. Апеляційна чи касаційна інстанція, як правило, виправляє порушення, допущені судом першої інстанції, але в деяких випадках вони залишаються без належної уваги. Внаслідок цього вступають в законну силу рішення і ухвали, що підлягають скасуванню або зміні.

Кожне неправосудне рішення суду, що стало результатом допущеної судової помилки, означає, що правосуддя не здійснилося і завдання цивільного судочинства, передбачені ст. 1 ЦПК, залишилися не вирішеними, не захищеними залишилися суб'єктивні права, свободи і законні інтереси суб'єктів цивільних правовідносин. Судові помилки не тільки негативно впливають на авторитет конкретних суддів, але і підривають довіру громадян до всієї судової влади.

Чинне законодавство надало досить широкі права і поклало серйозні обов'язки на незалежного радника з правових питань при наданні юридичної допомоги – адвоката. Цілком природно, що саме ця особа, будучи представником сторін у цивільному процесі, є

центральною фігурою, яка, будучи професійним юристом, зобов'язана забезпечити захист порушених прав і захистити довірителя від можливих судових помилок.

Спробуємо визначити, що представляють собою судові помилки.

Судова помилка — процесуальна діяльність суду (судді), яка пов'язана з неправильним сприйняттям, аналізом або відтворенням норм закону, відступом від принципів правосуддя, що виразилася в ухваленні судового рішення з підставами для його скасування або зміни, що порушує права, свободи і інтереси сторін та (або) інших осіб, які беруть участь у справі.

До ознак, що характеризують судову помилку, варто віднести:

1) судова помилка являє собою процесуальну діяльність, причому не будь-яку, а неправомірну;

2) судова помилка — неправомірна процесуальна діяльність конкретного суду (судді);

3) судова помилка відображається і фіксується в процесуальному документі — судовому рішенні, в якому неодмінно повинні міститися підстави для його скасування або зміни;

4) в результаті судової помилки порушуються права, свободи і законні інтереси суб'єктів правовідносин.

Варто зазначити, що не всі помилки ведуть до зміни або скасування судового рішення. Але попередження судових помилок є результатом дій адвоката, безпосередньо спрямованих на захист прав, свобод та законних інтересів свого довірителя. Для ефективного подолання судових помилок варто підвищувати професійні якості діяльності адвоката щодо усунення судових помилок, приділяти більшу увагу професійній підготовці адвокатів, вдосконалювати освітній процес юристів і якості відбору фахівців. На підтвердження даної думки, хочемо відмітити, що, наприклад, згідно ст.6 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» «адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю» (Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року // Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>). Але, якщо порівняти, наприклад, вимоги які висуваються до посади нотаріуса, то можна помітити, що до особи, яка бажає зайняти посаду нотаріуса Закон України «Про нотаріат» висуває більш суворі вимоги. Так, згідно ч. 2 ст.3 даного закону, «нотаріусом може бути громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори - не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю» (Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 року // Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3425-12/print14_76908134172530). Хоча, на нашу думку, значення професійної діяльності адвоката нічим не менше ніж значення професійної діяльності нотаріуса, тому варто на законодавчому рівні підвищувати вимоги до посади адвоката, піднявши вимоги щодо стажу роботи у сфері права та передбачити необхідність майбутнього адвоката мати стаж роботи помічником адвоката не менш як один рік.

Бахчиванжи В.В.

*студента 5-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РЕФОРМУВАННЯ РИНКУ АДВОКАТСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Практика забезпечення громадян кваліфікованою юридичною допомогою набула в сучасному демократичному суспільстві надзвичайно важливого соціально-політичного значення. Сьогодні вдосконалення судового захисту прав і свобод громадян є необхідною умовою формування правової держави. Саме тому в умовах активізації політико-правового життя формування професійної незалежної адвокатури стає одним із пріоритетних напрямів на шляху реформування правової системи і в Україні.

Адвокатура, хоча і є інституцією недержавною, по суті, виконує функцію особливої державної ваги, позаяк захищає права громадян і сприяє зміцненню законності, демократизації